

Nr 1.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillägg till epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443).

Genom en den 21 december 1949 dagtecknad proposition, nr 10, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om tillägg till epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443).

Härigenom förordnas, att i epidemilagen den 19 juni 1919 skall införas en ny paragraf, betecknad 23 a §, av följande lydelse.

23 a §.

Har beträffande sjukdom, som avses i 2 § 1 mom., läkare eller hälsovårdsnämnd förklarat undersökning av prov från den sjuke, personer i hans omgivning eller från vatten, föda eller dylikt, som kan antagas innehålla smitta av sjukdomen, erforderlig, skall sådan undersökning, därest den äger rum på ett av medicinalstyrelsen härför godkänt laboratorium, utföras utan kostnad för den sjuke eller hälsovårdsområdet. Kostnaden för dylik undersökning gäldas av epidemidistriktet, där ej beträffande viss sjukdom föreskrivits att den skall gäldas av statsmedel.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1950.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

I propositionen föreslås ett tillägg till epidemilagen av innebörd att kostnaderna för bakteriologiska prov inom epidemivården skola gäldas av epidemidistriktet, där ej beträffande viss sjukdom föreskrivits att de skola betalas av statsmedel.

Enligt *epidemilagen den 19 juni 1919* och i anslutning till denna lag utfärdade bestämmelser bekostas uppförandet och driften av epidemisjukhusen (den slutna epidemivården) av epidemidistriktet, d. v. s. landstingen, städerna utanför landsting och, efter Kungl. Maj:ts medgivande, annan stad. Viss del av driftkostnaderna täckes dock av statsbidrag. De förebyggande åtgärderna — den

öppna vården — skola däremot ombesörjas av hälsovårdsområdena, som också i regel svara för kostnaderna för denna vård. Vissa åtgärder bekostas dock av statsmedel t. ex. skyddskoppympning, läkarundersökning jämte tjänsteresor och provtagningar i och för undersökningar vid epidemiska sjukdomar. Kostnaderna för undersökningen av de bakteriologiska prov, som tagits för att utröna förekomsten av epidemisk sjukdom, skola däremot i princip ersättas vederbörande läkare av den sjuke, där de icke bestridas av annan t. ex. kommunen.

I skrivelse den 13 april 1946 till Kungl. Maj:t har *medicinalstyrelsen*, under hänvisning bland annat till att rådande förhållande verkat återhållande på genomförandet av epidemiologiskt viktiga undersökningar, föreslagit ett tillägg till epidemilagen av innebörd att ansvaret för ifrågavarande kostnader skulle överflyttas på epidemidistriktet. Dessa skulle dock få statsbidrag för en del av kostnaderna.

Medicinalstyrelsen framhåller att undersökning av sjuka och av personer, som utan att vara sjuka kunde misstänkas bära smitta, spelade en mycket viktig roll för att bekämpa utbruten eller hotande epidemi. Många gånger vore en undersökning av personer i den sjukas omgivning, personer sysselsatta med livsmedelshantering o. s. v., av avgörande betydelse. Bakteriologisk undersökning av prov från individer misstänkta för smittsam sjukdom ävensom av prov på dricksvatten, livsmedel, avloppsvatten m. m. vore en nödvändig förutsättning för att framgångsrikt bekämpa och förebygga dylika sjukdomar. Rätt för vederbörande tjänsteläkare att utföra sådana undersökningar föreligger enligt 8 § epidemilagen.

Enligt vad medicinalstyrelsen på grundval av svar på förfrågningar under tiden 1940—46 uppgivit ha emellertid åtskilliga epidemidistrikt i *praxis* frångått de betalningsgrunder, som angivits av styrelsen. Difteriproven undersöktes vid nämnda tidpunkt sålunda regelmässigt utan kostnad för patienten eller hälsovårdsområdena i samtliga epidemidistrikt utom sju. I två av dessa distrikt (Eskilstuna och Hälsingborgs städer) fick patienten själv alltid svara för undersökningskostnaden för difteriprov. Övriga prov ersattes, där det ej var fråga om karantänssjukdomar, i 19 av 33 tillfrågade epidemidistrikt i regel av landstingsmedel. I Stockholms stad och Göteborgs stad debiterades sådana prov, som insändes av privatpraktiserande läkare, den insändande läkaren (patienten), medan övriga betalades av staden. I åtta epidemidistrikt bekostades undersökningarna av hälsovårdsnämnderna, som emellertid i sex områden i en del fall läte den inremitterande läkaren (patienten) bestrida kostnaden. I sex epidemidistrikt (Södermanlands, Kristianstads och Väster-norrlands län samt Eskilstuna, Hälsingborgs och Gävle städer) påfördes undersökningsavgiften vanligen enskild person.

I fråga om s. k. karantänssjukdomar (pest, kolera, smittkoppor, fläck-feber) bestridas kostnaderna för undersökning av prov helt av staten.

Medicinalstyrelsen har diskuterat olika alternativ för frågans lösning, varvid styrelsen i första hand framhållit, att hälsovårdsnämnderna, epidemidistriktet eller staten kunde komma i fråga såsom ansvariga för kostnaderna.

Styrelsen har för sin del förordat att epidemidistriktet svara för kostnaderna men åtnjuta statsbidrag för denna verksamhet. Förslaget innebär således, att epidemidistriktet åläggas bestrida kostnaderna för samtliga inom distriktet tagna prov från människor, när fråga är om i epidemilagen åsyftad sjukdom eller smitta. Enligt förslaget skulle dock åläggandet i enlighet med den praxis, som gäller på de flesta orter, endast avse sådana prov, som tagas av eller efter beslut av legitimerad läkare eller hälsovårdsnämnd. Samma skyldighet för epidemidistriktet att svara för kostnaderna skulle gälla beträffande undersökningen av vattenprov, livsmedelsprov o. s. v., när fråga är om smitteföreläggning. Vidare förutsattes att undersökningen äger rum på ett av medicinalstyrelsens härför godkänt laboratorium.

Statsbidraget avses enligt medicinalstyrelsens förslag utgå med 30 % av de kostnader, som må debiteras efter en av Kungl. Maj:t fastställd taxa. Kostnaderna härför ha i skrivelsen den 13 april 1946 beräknats till 100 000 kronor.

Över medicinalstyrelsens förslag ha *yttranden* avgivits av statskontoret, försvarets sjukvårdsstyrelse, statens institut för folkhälsan, statens veterinärmedicinska anstalt, kanslern för rikets universitet — efter hörande av medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund samt karolinska institutets lärarkollegium — Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska läkaresällskapet, Svenska lasarettläkarföreningen, Svenska provinsialläkareföreningen, Svenska stadsläkarföreningen, Förste provinsialläkarnas förening och Svenska sanatorieläkarföreningen.

Förslaget har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser utom *försvarets sjukvårdsstyrelse* och *Svenska stadsläkarföreningen*. *Sjukvårdsstyrelsen* anser att ifrågakostnader med hänsyn till att en väl fungerande epidemivård måste anses vara ett framträdande statsintresse borde helt bestridas av statsmedel. *Svenska stadsläkarföreningen* framhåller, att administrationen skulle förenklas och förbilligas betydligt, om debiteringsförfarandet helt kunde slopas, antingen genom att staten helt stöde för kostnaderna eller fördelningen av dessa skedde efter ett mer summariskt förfarande.

Frågan om statsbidrag till epidemidistriktet för ifrågakostnader har berörts i några *yttranden*. *Svenska landstingsförbundets styrelse* finner sig visserligen, med hänsyn till den ställning landstingen tagit till spörsmålet, icke ha anledning motsätta sig förslaget om sådant statsbidrag med 30 %. Styrelsen tillägger emellertid, att den knappast funne påkallat, att staten lämnade bidrag till varje i epidemiförebyggande syfte undersökt prov. De belopp, det här rörde sig om, vore, om de utslås på de olika huvudmännen, så pass små att något statsbidrag, som medförde besvärliga ansöknings- och kontrollbestämmelser, icke vore erforderligt.

Förste provinsialläkarnas förening anser däremot statsbidraget vara för lågt. Det borde enligt föreningens mening icke understiga 50 %. *Styrelsen för Svenska stadsförbundet* ifrågasätter rentav, att statsbidrag skall utgå för hela undersökningskostnaden.

Föredragande departementschefen, statsrådet Mossberg, har i propositionen — efter att ha omnämnt medicinalstyrelsens förslag att ifrågavarande kostnader skulle gäldas av epidemidistrikten — anfört bland annat följande:

»Jag kan ansluta mig till detta medicinalstyrelsens förslag, som ju endast innebär ett fastslående i lag av vad som redan tillämpas på många håll. Det synes mig uppenbart, att den enskilde patienten icke bör bekosta undersökningar, vilka som i förevarande fall äro påkallade av ett starkt samhällsintresse. Och att ålägga hälsovårdsområdena att ansvara för dessa utgifter skulle i många fall vara obilligt med hänsyn till den ringa ekonomiska bärkraften hos vissa av dessa områden. En sådan ordning skulle dessutom verka mycket ojämnt och sannolikt föra med sig vissa svårigheter vid administrerandet. Däremot tala onekligen vissa skäl för det i ett par remissyttranden förordade alternativet, att staten skall helt bekosta ifrågavarande undersökningar. Jag syftar då särskilt på det förhållandet, att dessa ej sällan utföras på statliga laboratorier. Som nyss nämnts ha emellertid flertalet epidemidistrikt i praxis redan tagit på sig huvudparten av ifrågavarande utgifter, medan dessa endast i fråga om några få mycket sällsynta sjukdomar (pest, kolera, smittkoppor, fläckfeber) bestridas av staten. Tillräckliga skäl synas icke ha förebragts för att ändra denna ansvarsfördelning.

Medicinalstyrelsen har även framlagt förslag om ett statsbidrag på 30 % av huvudmännens kostnader. Svenska landstingsförbundet har emellertid icke funnit det påkallat med statsbidrag till ifrågavarande undersökningar. För egen del kan jag icke tillstyrka medicinalstyrelsens förslag härom.

Lagen föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1950. Med hänsyn till att förslaget innebär en ändring för endast ett mindre antal epidemidistrikt och kostnaderna för varje huvudman icke lära bli så stora, torde det icke vara nödvändigt att avvakta nästa kommunala budgetårs början.»

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot det genom propositionen framlagda lagförslaget och får därför hemställa,
att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 9 februari 1950.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Forslund, Sten, Hallagård, Wistrand, Sunne, Nils Elowsson och Wahlund;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Igelsbo*, Hellbacken, Ryberg*, fru Johansson i Norrköping*, fru Sandström*, herrar Nilsson i Göteborg, Hagård och Andersson i Alfredshem.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.